

1^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΡΙΛΗΣΣΙΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ

σχολικό έτος: 2023-2024

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στέλλα Βιολάντη

Politeianet.gr

Απόδοσις & Βιβλίσκη

Τίτλος πολιτιστικού προγράμματος

«Στέλλα Βιολάντη: μία γυναικεία φωνή ενάντια στην
ανδροκρατούμενη κοινωνία»

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Χριστίνα Ανδρέου (ΠΕ02)

Υπόθεση του έργου

Μια καλοκαιρινή βαρκάδα και μια ερωτική επιστολή, με φόντο την πανέμορφη Ζάκυνθο του 19ου αιώνα, ήταν αρκετή για να αποκαλυφτούν τα καλά κρυμμένα από καιρό συναισθήματα που έτρεφαν μεταξύ τους η Στέλλα Βιολάντη και ο Χρηστάκης Ζαμάνος. Εκείνη όμορφη, περήφανη, ξεχωριστή προσωπικότητα από πλούσια οικογένεια. Εκείνος, γοητευτικός και περιζήτητος, εργαζόταν στο Αγγλικό Τυπογραφείο του νησιού. Κανείς τους δε σκέφτηκε ότι η αγάπη τους έπρεπε να δοκιμαστεί.

Έτσι όταν η Στέλλα Βιολάντη έγραφε τη φράση «Σ' αγαπώ» πάνω σε μια κόλλα χαρτιού, με μια μαργαρίτα στην κόχη δεν μπορούσε να φανταστεί ότι χάραζε την αιώνια καταδίκη της. Μια καταδίκη που την όρισε ο ίδιος ο πατέρας της, ο Παναγής Βιολάντης.

Η πρώτη γυναίκα στο νέο ελληνικό θέατρο που αγωνίστηκε για τα δικαιώματά της με πάθος και συνέπεια είναι η Στέλλα Βιολάντη.

Ο συγγραφέας Γρηγόριος Ξενόπουλος (1867-1951)

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

Παρίσιος 8' — Πύργος 1ος

'Αθήνας, 3 και 10 Μαΐου 1947

'Ετος 65ον — 'Αριθ. 26-19

Η ΛΙΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΟΙΝΑΚΙ

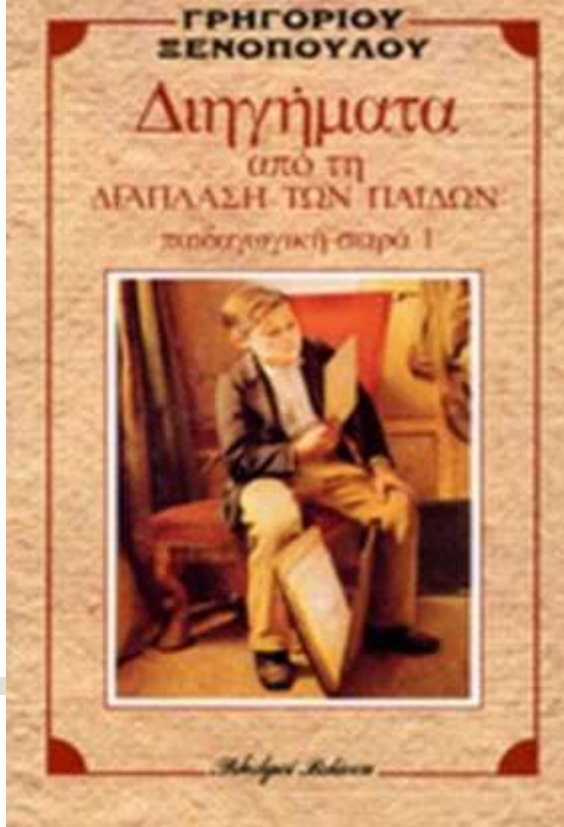
Τι χαρούμενη, σε' δλήθαι, καὶ εἶ-
 γαι σήμερα ἡ Λιλὴ
 — πᾶθε χρόνι περιμένει τὴν ἡμέρα
 [αὐτὴ τοῦ Μάη—
 Μὲ τραγοῦδιὰ πᾶνω κατωὶ τρέχει
 [μὲ' ἔλιουε τοὺς φίλῳ
 καὶ χαρούμενα γελᾷ.

Μαργαρίτες, πιπεροῦνες, ρόδα
 [πλέκει καὶ πηδᾷ
 τὸ σκοινίκι της στὸν κήπο, σὰ χα-
 [ρούμενος ἀποσφύγγη!
 Ἄθροια πᾶσι στὸ σχολεῖο' δὴμας σφ-
 [μωσα ἔκει δὲ
 ὅλη ἡ μέρα εἶναι δική της.

'Ἡ μαμὴ της τὴ φωνάζει νύκτωρ
 [μὴτα μὴ στυγᾷ
 κα' ἡ Λιλὴ μὲ τὸ σκοινίκι:—Σὲ λε-
 [γάμω! τὴ φωνάζει.
 Καὶ πηδᾷ καὶ γυρᾷ, μὲ παιδι-
 [στικὸν ὄργω,
 ἢ καὶ ἐπὶν ἡμέραι ἀπὸζει.

— Πρῶτα μισὸ κορίτσι, πρῶτα
 [μὴν κοροτσῆζε,
 κολλῶς εἶναι πάντα ὁ Μάης, μὴ μπο-
 [ρεῖ καὶ ν' ἀραιοτήσῃ.
 Μὲ σκοινίκι καὶ τραγοῦδιον ἄν το-
 [ρῶν καὶ ξεροστῆς
 θάρσει κα' ὄρα νὰ διαρῶσει.

ΓΡΑΦΕΙΣ ΑΛΚΑΝΤΕ

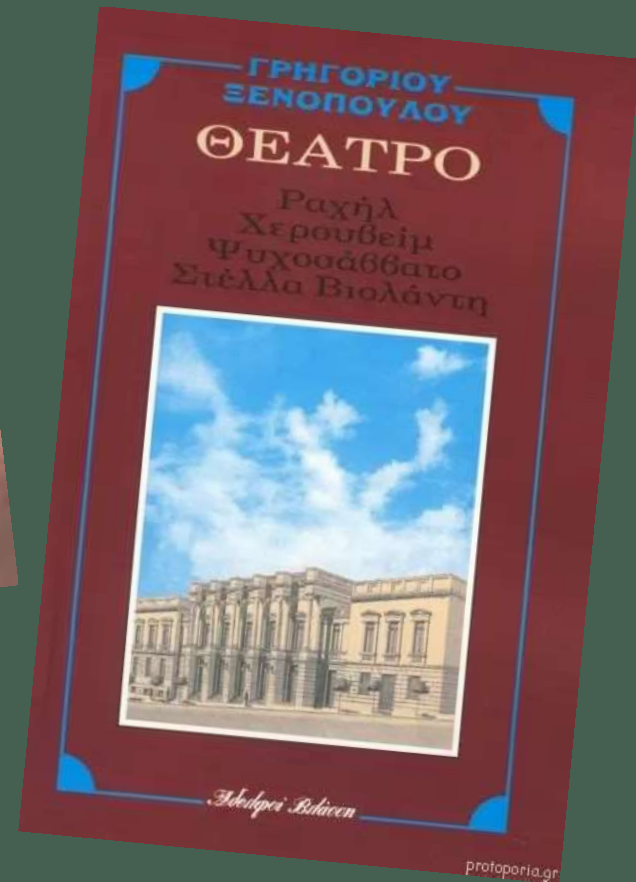

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

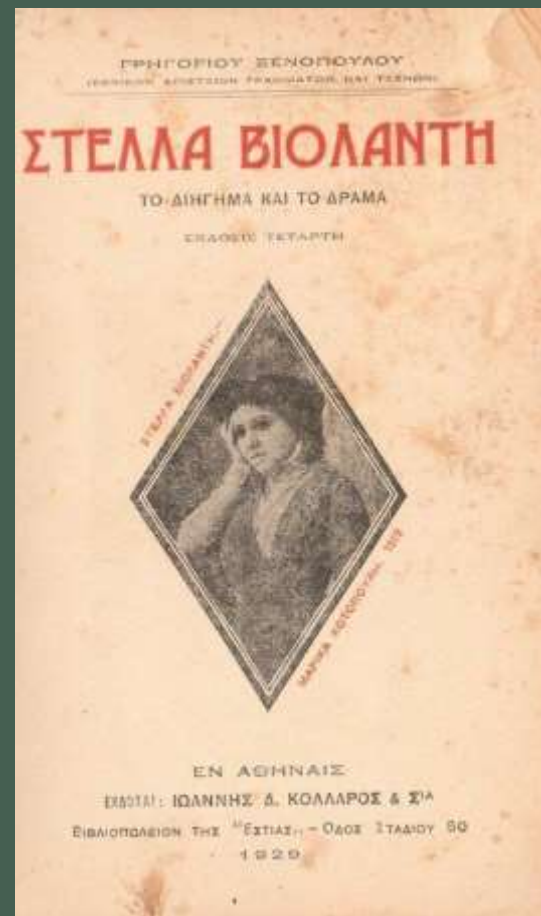
Έργα του συγγραφέα

Οι μαθητές του Γ5 επέλεξαν για την φετινή σχολική χρονιά να ασχοληθούν με την ανάγνωση αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου, της Στέλλας Βιολάντη, του Γρηγορίου Ξενόπουλου.

Συγκεκριμένα, δημιούργησαν μία λέσχη φιλιαναγνωσίας μέσα στην τάξη τους, με αφορμή διάφορα λογοτεχνικά έργα που συνομιλούν μεταξύ τους, τα οποία έχουν ως κοινό θεματικό άξονα τη θέση της γυναίκας αλλά και τα στερεότυπα που αφορούν τους ρόλους των δύο φύλων, τότε και τώρα.

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

Στον Ξενόπουλο

- Ψυχή του θρήνου,
του μαρτυρίου και της θυσίας,
Στέλλα Βιολάντη!

Μέσ' στο μοσκόβολο νησάκι που ανασαίνει
με την πνοή του γιασεμιού και με του κρίνου,
μεγάλη φλόγα ερωτική χυμένη.

Επέταξε η ψυχή σου
μέσ' από την ανήμερη τη φυλακή σου
για να ομορφύνει κάποια κόλαση ιστορισμένη
από κανένα Δάντη,
Στέλλα Βιολάντη!

Στη φυλακή σου μέσα την ανήμερη
σου μοσκοβόλησα τη φρίκη σου
και σου έγινα όνειρό σου,
και τον ανάξιον αγαπητικό σου
τον έφερα, όχι ως ήτανε μπροστά σου,
τον έφερα καθώς τον ελαχτάριζεν
η δυνατή παρθενική καρδιά σου.

Και τη στερνή σου την πνοή
τη δέχτηκα και την ξεπροβόδησα
στον τρυγονιών τους θρήνους,
στην καθαρόν νερόν τα μωρητούρισμα,
και στους ολόκοκους κι ολόσπρους κρίνους.
Και τη στερνή σου την πνοή
τη βοήθησα να πάει να ζωντανέψει
σε κάποιους άλλους κόσμους πιο ματσός,
κάποια καρδιά βαθύτερη
κ' ιερνικότερη μια σκέψη.

Κ' έγινα μούσα σ' ένα ποιητή,
και τον ψιθύρισα να σε ιστορήσει.
Είμαι η φτωχούλα η ρεζιντά
που είχα ανθίσει
στις φαβερής σοφίτας σου την άκρη
και γύρω στη σκληράδα των ουτιδανών
κι απάνω στο σκληρό του πάθους σου διαμάντι
εγώ ήμουνα το δάκρυ
που ο βαθός σου πόνος
το είχε στερέψει από τη βρύση τω ματιών σου,
Στέλλα Βιολάντη!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ποίημα του Κωστή Παλαμά
(1901) εμπνευσμένο από το έργο
του Γρ. Ξενόπουλου,
«Στέλλα Βιολάντη»

Αφετηρία στάθηκαν λογοτεχνικά έργα που αξιοποιήθηκαν εντός της διδασκαλίας στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' τάξης και τα οποία προσφέρθηκαν για γόνιμο προβληματισμό και διάλογο μεταξύ των μαθητών.

Κείμενα όπως: «Η Αυτοβιογραφία» (Ελισσάβετ Μουτζάν – Μαρτινέγκου), «Του γιοφυριού της Άρτας» (δημοτικό τραγούδι), «Η μεταμφίεση» (Ρέα Γαλανάκη), αποτέλεσαν τη λογοτεχνική γέφυρα για να διαβάσουμε ως φιλιαναγνώστες, το κείμενο του σπουδαίου συγγραφέα, Γρηγορίου Ξενόπουλου «Στέλλα Βιολάντη».

Κοινός παρονομαστής; Η γυναίκα, η θέση της και η φωνή της μέσα από τα παραπάνω λογοτεχνικά έργα.

Στην επιλογή του συγκεκριμένου έργου μας οδήγησαν τα ερωτήματα των μαθητών σχετικά με την κοινωνική θέση της γυναίκας :

Σε τι είδους ελευθερίες και δικαιώματα είχαν πρόσβαση οι γυναίκες (κυρίως: του 19^{ου} αιώνα);

Πώς τις αντιμετώπιζε το οικογενειακό τους περιβάλλον;

Τι είδους σχέσεις διαμορφώνονται με άλλα πρόσωπα του αντίθετου ή / και του ιδίου φύλου;

Ποια ήταν τα στερεότυπα της κοινωνίας της εποχής εκείνης (Ζάκυνθος, 19^{ος} αιώνας) που επιδρούν στις σχέσεις των χαρακτήρων;

Vue de la Ville de Zante prise de la place .

Ώψη της πλατείας του Αγίου Μάρκου στη Ζάκυνθο (19^{ος} αιώνας)

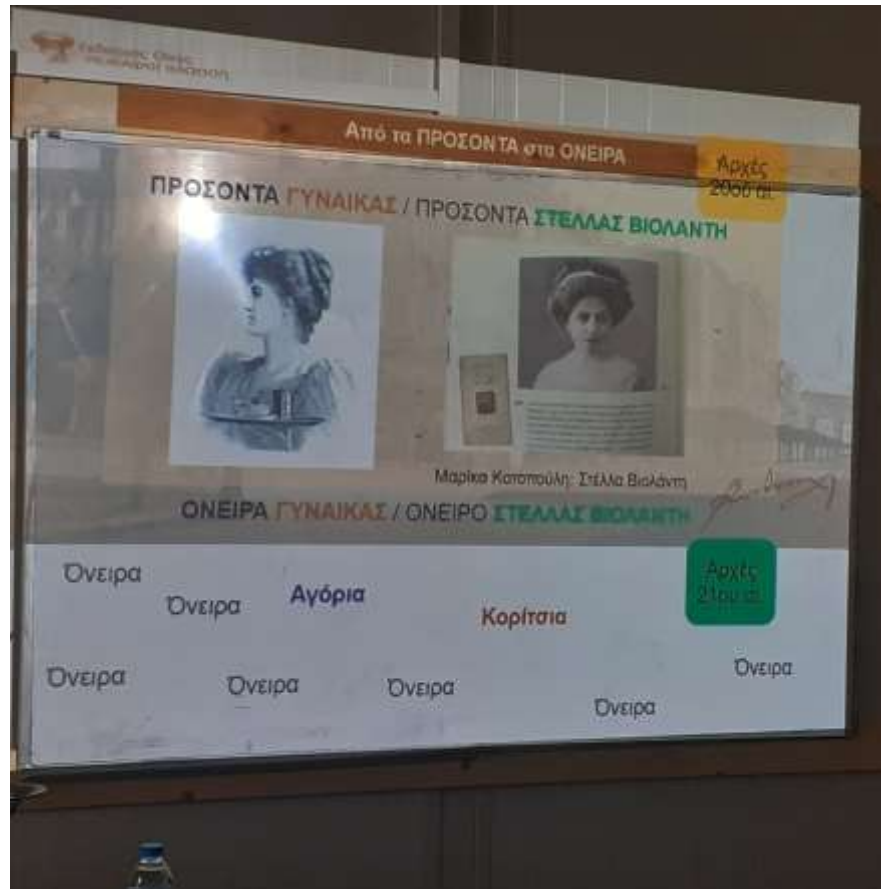
«Επέταξε η ψυχή σου
μέσ' από την ανήμερη τη φυλακή σου
για να ομορφύνει κάποια κόλαση ιστορισμένη
από κανένα Δάντη,
Στέλλα Βιολάντη!»

Οι μαθητές του τμήματος συμμετείχαν ενθουσιωδώς στο εν λόγω πρόγραμμα.

Συγκεκριμένα, ήδη μετά από την αγορά του βιβλίου από τις εκδόσεις Βλάση, πολλοί μαθητές επιδόθηκαν στην ανάγνωση ολόκληρου του λογοτεχνικού έργου.

Ωστόσο, η φιλαγνωστική μας πορεία, ακολούθησε τα εξής στάδια:

Α) Επεξεργαστήκαμε κάθε κεφάλαιο του έργου τμηματικά, πραγματοποιώντας εκφραστική ανάγνωση μέσα στην τάξη.

Συνολικά: επτά (7) κεφάλαια

Διάρκεια φιλιαναγνωστικών συναντήσεων με την ομάδα: τέσσερις (4) μήνες

Β) Οι μαθητές προχώρησαν σε σχολιασμό των χαρακτήρων του έργου, εστιάζοντας στους εξής χαρακτήρες (μεμονωμένα και ως ζεύγη):

Χρηστάκης Ζαμάνος – Παναγής Βιολάντης

Στέλλα Βιολάντη – Παναγής Βιολάντης

Στέλλα Βιολάντη – Μαρία Βιολάντη (μητέρα)

Νιόνια (θεία Στέλλας) – Στέλλα Βιολάντη

Νταντής (αδερφός Στέλλας) – Στέλλα Βιολάντη

Μαρία Βιολάντη – Παναγής Βιολάντης

Νταντής – Παναγής Βιολάντης

Ο σχολιασμός των χαρακτήρων εμπλουτίστηκε από την θεατρική ματιά των μαθητών μας...σε ασκήσεις αυτοσχεδιασμού και δραματοποίησης!

(φωτογραφία: μαθητές υποδύονται με αυτοσχεδιασμό τους υπηρέτες, οι οποίοι σχολιάζουν το μυστήριο του εγκλεισμού της Στέλλας Βιολάντη στο σπίτι...)

Οι μαθητές εργάστηκαν τόσο ατομικά (απαντώντας και σχολιάζοντας ερωτήματα που τους δόθηκαν σε φύλλα εργασιών) όσο και ομαδοσυνεργατικά, στο πλαίσιο της τάξης, κατανεμημένοι σε ομάδες μελέτης. Στις ομάδες μελέτης, σχολίασαν φωτογραφίες και υλικό από θεατρικές παραστάσεις της Στέλλας Βιολάντη και εν συνεχεία με κριτική ματιά, κατέθεσαν τις δικές τους απόψεις και σκηνοθετικές οπτικές...

Στη συνέχεια του προγράμματός μας, επιλέξαμε να ακούσουμε ηχητικό αρχείο από παράσταση του 1901, στο Θέατρο της Τετάρτης.

https://www.youtube.com/watch?v=wburITcZQLU&ab_channel=loukiatouloumari

Γ) Παράλληλα, υλοποιήθηκε διδακτική επίσκεψη από την υπεύθυνη του εκδοτικού οίκου Αδελφοί Βλάσση, κα Άννα Μαρία Βλάσση, η οποία μαζί με τους μαθητές 'έστησε' ένα βιωματικό εργαστήριο μέσα στην τάξη μας. Προσέγγισε μαζί με τις ομάδες των μαθητών τους χαρακτήρες του έργου, έδωσε πρωτοβουλίες για θεατρική έκφραση, ενώ μας μύησε στην ατμόσφαιρα της Ζακύνθου του 19^{ου} αιώνα, καθώς και στην προσωπικότητα του σπουδαίου και πολυγραφότατου λογοτέχνη, Γρηγορίου Ξενόπουλου.

Στο τέλος του προγράμματος:

- οι μαθητές επιχείρησαν μία συνολική αποτίμηση για το έργο. Σχολίασαν τη γλώσσα του συγγραφέα, τις αξίες και τα ήθη της εποχής, αλλά και τους χαρακτήρες μέσα από τις πράξεις και τα λόγια τους. Μάλιστα, επιχειρήσαμε κι ένα προφορικό quiz μέσα στην τάξη: ομάδα μαθητών ανέλαβε να εντοπίσει λέξεις / φράσεις που χαρακτηρίζουν έντονα ένα πρόσωπο του έργου και οι υπόλοιποι μαθητές προσδιόριζαν το πρόσωπο και σχολίασαν τις συνθήκες υπό τις οποίες είπε την συγκεκριμένη φράση.
- ασχολήθηκαν με δραστηριότητα δημιουργικής γραφής: ποιο διαφορετικό τέλος θα επέλεγαν εκείνοι για την ηρωίδα Στέλλα Βιολάντη;
- πυροδοτήθηκε συζήτηση με ανταλλαγή ιδεών, σχετικά με τη θέση της γυναίκας, τότε και σήμερα: δικαιώματα, ελευθερίες, περιορισμοί που απολαμβάνει ή/και υφίσταται το γυναικείο φύλο, ενώ εθίγησαν και θέματα της επικαιρότητας σχετικά με την έμφυλη βία.
- αρκετοί μαθητές αναθεώρησαν, κατά δήλωσή τους, τη σχέση τους με το βιβλίο και πιο συγκεκριμένα με ένα έργο που έχει και θεατρική μορφή, ενώ οι περισσότεροι παραδέχτηκαν ότι σε μεγάλο βαθμό βίωσαν την απόλαυση της ανάγνωσης, γεγονός το οποίο αποτελούσε ένα από τα κύρια προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματός μας.

Γρ. Ξενοπούλου, Στέλλα Βιολάντη (10/06/1909),
Θέατρο της Ομόνοιας, Νέα Σκηνή Κ. Χρηστομάνου
Μαρίκα Κοτοπούλη (Στέλλα Βιολάντη).

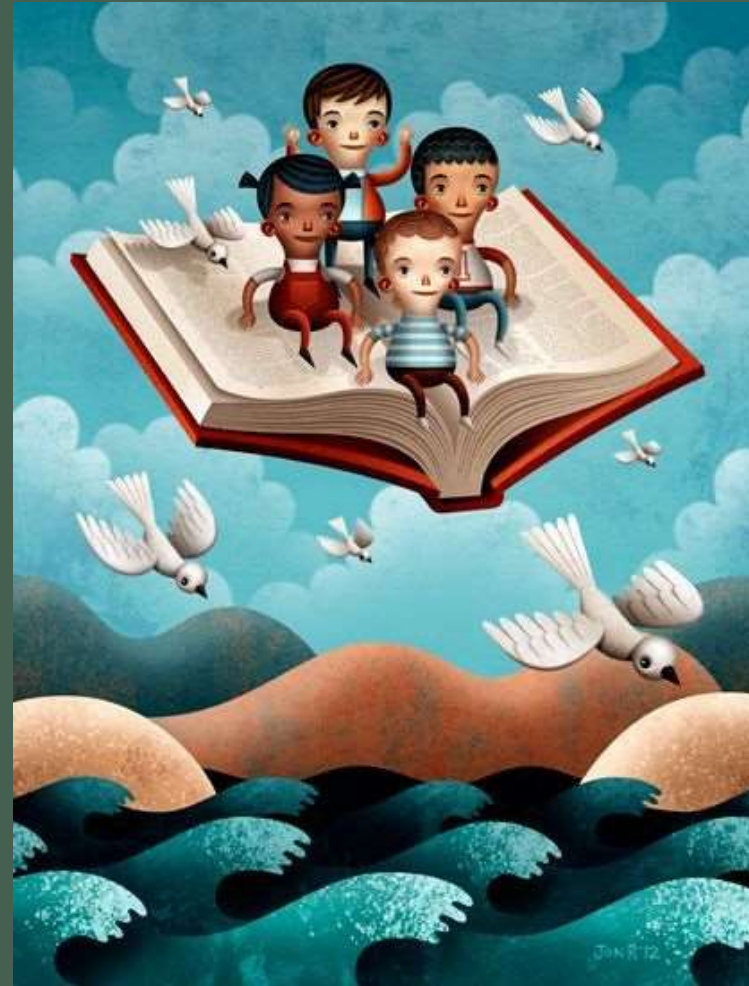
Ἡ «Στέλλα Βιολάντη» («Ἔρως Ἐσταυρωμένος») εἶνε γραμμένη πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν. Γιὰ κάμποσο καιρὸ ἐθεωρεῖτο τὸ καλύτερο ἀπὸ τὰ διηγήματά μου. Ἐπειτα τὴν ἐξετόπισαν ἄλλα νεώτερα. Κανένα ὁμως δὲν εἶχε τὴν δημοτικότητά του καὶ κανένα δὲν ἐδιαβάσθηκε ὅσο αὐτό. Μποροῦμε νὰ κρίνουμε κι' ἀπ' τῆς φορῆς ποῦ τυπώθηκε. Πρῶτα μπήκε στὰ «Παναθηναῖα» τοῦ 1901 (Τόμος Α', σελ. 283 καὶ κ.). Ἐπειτα τὸ ξανατύπωσε στὴν Β' Σειρὰ τῶν «Διηγημάτων» μου, ποῦ εἶνε τώρα ἐξαντλημένη. Ἀπὸ κεῖ τὸ πῆραν ἄλλα ἑπτὰ τοῦλάχιστον περιοδικά. Ὡστε τὸ σημερινὸ τύπωμα πρέπει νὰ εἶνε τὸ δέκατο. Ἐπειτα ἔγεινε δράμα, μὲ σκηνικὴ μουσικὴ τοῦ κ. Καλομοίρη καὶ παίχθηκε στὰς Ἀθήνας καὶ παντοῦ ὅπου πῆγε ἡ Μαρίκα Κοτοπούλη, τὰ τελευτάια αὐτὰ ἕξ χρόνια. Λίγα πλάσματα τῆς νεοελληνικῆς φαντασίας καὶ λίγα φιλολογικὰ ὀνόματα ἀντιλαλήθηκαν σὰν τὸ «Στέλλα Βιολάντη». Καὶ γιὰ τὸ μοναδικὸ τοῦ πράγματος θ' ἀναφέρω, ὅτι τὸν καιρὸ ποῦ πρωτοπαίχθηκε στὰς Ἀθήνας τὸ δράμα, ἕνας πιλοπώλης, γιὰ ρεκλάμα, ἐτύπωσε στῆς κορδέλλες τῶν ναυτικῶν του παιδικῶν καπέλλων τὸ ὄνομα «Στέλλα Βιολάντη» ! Ὑστερα ἀπὸ τὴ δημοτικότητα αὐτῆ τοῦ ὀνόματος τῆς ἡρωίδος, μοῦ φάνηκε πῶς ἔπρεπε νάντικαταστήσω μ' αὐτὸ καὶ τὸν πρῶτο ἐκείνο τίτλο τοῦ διηγήματος «Ἔρως Ἐσταυρωμένος», ποῦ δὲν τὸν μεταχειρίζεται πιά κανένας. Φωνὴ λαοῦ . . .

Στο πολιτιστικό πρόγραμμα συμμετείχαν
οι μαθητές του Γ5:

ΖΩΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΜΟΥΤΣΙΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΞΥΣΤΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΠΑΝΣΕΛΗΝΑ ΜΑΡΙΛΕΝΑ
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΠΕΝΝΥ
ΠΕΤΡΑΚΗ ΜΙΚΑΕΛΑ
ΣΙΔΕΡΙΚΟΥΔΗΣ ΝΙΚΟΣ
ΣΟΥΣΟΥΝΗΣ ΜΑΡΚΟΣ
ΣΟΦΟΥ ΗΛΙΑΝΑ

ΣΠΑΝΟΥ ΕΙΡΙΑΝΝΑ
ΤΕΪΛΑΧ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΤΙΚΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ
ΤΣΑΛΟΥΡΗΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ
ΤΣΕΛΙΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΣΙΣΚΑΚΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ ΝΙΚΟΣ
ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας!